

פ ר ו ט ו ק ו ל   מ.ס. 10/ב

מישיבת ועדת השירותים האיבוריים, שהתקיימה
ביום ט' באדר תשי"ג - 24.2.53, בשעה 8.45.

זכרון:

חברי הועדה:	היו"ר	א.	אלטמן
		ב.	הראל
		ג.	כצנלסון
		ד.	ניצני
		ה.	נצר
		ו.	הרית

מוזמנים:	ה'	בר סלע	=	המנהל הכללי של משרד הסעד
	ה'	קרמר	=	גזבר משרד הסעד
	ד"	אפרת	{	מטעם משרד הסעד
	גב'	בלוך		
	גב'	הוטנר		

סדר היום: בעיית המוסדות הסגורים של משרד הסעד

היו"ר א. אלטמן: אני פותח את הישיבה.

על סדר היום עומדת לדיון בעיית המוסדות הסגורים של משרד הסעד. אני מבקש את הגב' בלוך לפתוח בסקירתה.

גב' בלוך: ראשית כל בראוני לבקש פליחת מר בר סלע, אשר יופיע יותר מאוחר מפני שנקרא באופן

דחוף לישיבה של ועדת לבון.

אני מבינה שעל סדר היום של הועדה עומדת בעיית המוסדות הסגורים של משרדנו. הרשתי לעצמי להכין תזכיר בכתב על פעולות המחלקה למפול בילד ובנוער, ונדמה לי שהוא יוסיף בהירות על כל הבעיות שהועדה תתקל בהן בקשר לשאלת המוסדות הסגורים.

הבעיה אשר אנו עומדים כעת בפניה, היא בעיית הנוער העזוב. מתוך כך השתדלנו ונאלצנו ליצור מלקציה בין המוסדות ולהתאים את הסדורים בהתאם לעבריינות האעירה ההולכת וגולה. בירושלים ישנו מוסד בשם "מסילה" - בית מעצר ומוסד להסתכלות - אבל אנו משונינים שמוסד זה ישמש לא רק בית מעצר ומוסד להסתכלות, אלא שבו גם תיקבע הדיאגנוזה המוציאלית, הנפשית, האינטלקטואלית והכללית של הנער, בכדי לקבוע את עתידו.

גב' בלוך:

בדרך כלל המוסדות שלנו מתרכזים בסביבות

ידועות. בירושלים, כפי שאמרתי, נמצא

המוסד "מסילה"; בסביבת חל-מונד ישנם 2 מוסדות - אחד לנערים ואחד

לנערות. המוסד "חברת נעורים" בכפר עבודה משמש את בית המשפט - כל

הילדים נשלחים אליי למי צווי בית המשפט. באותה מביבה ישנו עוד מוסד -

"עוגן", ליד כפר רשף - שתפקידו לטפל במקרים קשים ביותר. בסביבת חיפה

ישנם 3 מוסדות: "מכורה", "עתידות" ולפני כמה זמן נפתח מוסד לילדי

מיעוטים אחרי שהצלחנו לקבל את הבניינים שהיו שניה בידי הצבא, ולמרות

האמצעים המוגבלים - נפתח המוסד.

טיפוס שני של מוסדות, נוסף למוסדות

לילדים עבריינים, אלה הם המוסדות לילדים נפגעי גוף ושכל. עד להקמת

המדינה המוסדות לילדים דפקטיביים היו פרטיים אבל נתמכו ע"י הועד

הלאומי וכמו כן ע"י עיריית תל-אביב, מפני שהלשכות הסוציאליות לא

יכלו לפעול במסגרת יותר רחבה. בדרך כלל התפול בילדים דפקטיביים

מהסוג הקשה ביותר זו אינה ביעה חינוכית לצערנו הרב, אלא זהו מצב

סטטי וזוהי בעיה סוציאלית ממדרגה ראשונה, מה גם שעקב תנאי השיכון

של אלפי עולים שהביאו ילדים כאלה היה הכרחי לפתור את הבעיה הזו.

בפגישתנו אחמול עמדתי בפרומרות על כך שאין טעם לחזור על דברים אלה.

נוסף למוסד "גמטר" ישנו מוסד שני לנפגעי

גוף ושכל בירושלים, מוסד לילדים חרשים ואלמית. כרגע ישנה בערך

מאה ילדים חרשים הקרים לא בתחום שנמצא בו בית ספר ועל מנת לשמור

על הקשר עם הבית והמשפחה חשבנו שראוי לנהוג לפי הפרינציפ של

דצנטרליזציה.

אני חייבת לומר שבהתחלה כל המוסדות שלנו

היו-מוצלים, אבל כעת אני שמחה לומר שהוחלט לאחד את התפול בכל

המוסדות במסגרת אחת.

אני חושבת שלטובת העניין הוא, לנצל שני

החברים הנכבדים שלנו, הגב' הוטנר והד"ר אפרת, אשר נסיונם וידיעתם

בשטח זה הם מרובים מאד.

גב' הוטנר:

אני אדבר בעיקר על השטח שלי הנוגע

לחיים הפנימיים של המוסד. חלק מהדברים

אמרתי אתמול, ותסלתו לי אם בחלקם אחזור עליהם.

כאשר הוקמה המדינה, בעצם לא היו כמעט

מוסדות. במשך הזמן הוקמו מוסדות, אבל כמובן לא כולת בבח אחת, אלא,

בגלל קשיים ומיבות שונות הוקמו לאט לאט. לפנינו עמדה ביעה קשה:

שאלת מיון הילדים. למעשה, המוסד "ילד עברייני" הוא מוסד תחוקתי ואינו

משקף את המצב האמיתי של הילד, וגם בתוך המוסד הזה קיימים סוגים

שונים של ילדים. כאלה, שאנו קוראים אותם עזובים, כלומר, שהם לקו

בהתפתחות הסוציאלית מחוסר אפשרות ומסגרת שתתח את המצפון הסוציאלית

והקשרים החברתיים. כמובן, אין אנו מתעלמים מן הגיל של ילדים אלה,

כי במידה מסוימת גם הגיל קובע את מצב העזובה. ילדים בגיל גבוה

יותר הספיקו להתגלגל ממקום עבודה למשנהו, ממוסד למשנהו, ובודאי

שהגיעו למצב הרבה יותר קשה מאשר ילדים צעירים יותר שאפשר עוד לעזור

להם באמצעים פרימיטיביים יותר. עצם העובדה הזו, שבהתחלה לא הייתה

אפשרות למיין את הגילי|הכבידה על שיצוב החיים הפנימיים במוסד.

כרגע, לאחר שקיימים כבר 7 מוסדות ואנו מסווים להקים את ה-8

בחדש אמריל, יש לנו אפשרות יותר למיין את הגילים וגם אפשרות של

מיון פנימי יותר. הבעיה הזו, היא בעצם בטיה תאורטית וגם ביעה מעשית

אשר מתחבטים בה בכל הארצות.

כיצד אנו רואים בנין החיים הפנימיים

במוסדות שלנו? בעצם, מטרת המוסדות שלנו היא לשקם הנוער שנמצא בהם.

אנו יודעים שילדים אלה לקו בכל השלחית, הן בשטח הקשר עם המשפחה

והן בקשרים עם החברה מחוץ למשפחה, עם בית הספר עם מקום העבודה וכו'.

מטרתנו היא לרמא אותם קודם כל, לתת להם את האפשרות הפנימית לחדש את

קשרם עם החברה החיצונית, ואח"כ לתת להם את הכלים המכניים הדרושים

בכדי שיוכלו להיקלט בחברה. לכן, החיים הפנימיים שלנו מכוונים לכמה

כיוונים: ראשית כל אנו רוצים ליצור, ובמידה מסוימת הצלחנו, אווירה

מיוחדת במוסד. כי הרי אחד הדברים המכריעים אצל הילד שהביאו אותו

לידי המצב בו הוא נמצא, זוהי התאכזבותו המוחלטת מהעולם הטובב אותו ובעיקר מעולם המבוגרים. עצם העובדה שהוא נזרק מבית הספר, נזרק מחפצלים פתוחים כמו מועדונים וכו', יצרה בו את ההרגשה שאין למי להאמין ולא כדאי להשתדל - כי סוף סוף, חיים חברתיים תקינים דורשים השתדלות מסוימת ואין זה דבר קל ביותר, אבל אם יש לו תמורה מה להשתדל, אם יש לו קשרים עם המבוגרים, אם הוא מקובל עליהם - זה יכול להחזיר לו את האמון כלפי החיים. הדבר הראשון שאנו רוצים ליצור, זוהי ההרגשה שהילד הוא מקובל ללא תנאי. נכון, שהוא עושה מעשים שלא צריך לעשותם, אבל אין זה פוגע בעצם מהותו, כלומר, אם הוא עשה מעשה פלוני, שאמנם אינו צריך לעשותו, אנו איננו אומרים לו ש"ע"י מעשה זה הוא רע במהותו. מובן, שעל חפיסה זו קל יותר לדבר מאשר להגשים אותה, משום שהתגובה של המבוגר לגבי התנהגותו של הילד היא במידה מסוימת ספונטאנית. הילד מרגיש את המבוגר והלה מגיב בצורה מעשית אשר משפיעה על הילד. לכן, ראשית כל, אנו משתדלים לחנך את העובדים שלנו, שיבינו כי מעשי הילדים אינם מכוונים דווקא כלפיהם. אנו משתדלים ליצור יחס אובייקטיבי לגבי מצבו של הילד, זה, אנו חושבים, יכול לעזור הרבה ליצירת הפביבה המיוחדת שאנו רוצים ליצור, וד"ר אייזמן נתן על כך דוגמה אחת.

נוסף לתפקיד זה אנו חייבים למלא את המוסד תוכן של יצירה, ובר בבר עם יצירת הנכונות של הילד לקבל משהו - אנו חייבים לדאוג שיהיה מה לתת לו. קודם כל צריך לדעת שעצם הנתינה צריכה להיות בכיוון מסויים, משום שאחרי שנוצרה האווירה המתאימה והיכולת לגבי הילד, אם הוא יכנס לבית ספר שבו הוא נכשל ושוב לא תהיה הבנה למצבו וידרשו מהילד מה שהוא איננו יכול לתת ולקבל - שוב נוצרת אותה הרגשת-אכזבה ואותו מצב נפשי שהיה קודם. על כן אנו רואים כהכרחי שכל מה שנוחנים לילד צריך לתת תוך כיוון מיוחד וחפיסה מיוחדת.

בעבודתנו זו אנו נעזרים הרבה בשיטות הסוציאליות החדשות שסייחחו אותן עכשיו בעיקר בארצות הברית. אם לדבר על טפול סוציאלי קבוצתי שמטרתו להחזיר את הילדים לחיי חברה, הרי הכל צריך להיעשות תוך ראייה אינדיבידואלית של כל ילד וילד, וצם בשמחים אחרים אנו משתדלים לשמור על עיקרון זה ואין אנו רואים לפנינו סתם קבוצה, אלא ילד בתוך קבוצה ומשתדלים להתאים את הטפול לצרכי הסרט והקבוצה כאחד.

בהתחלת דברי אמרתי, שאנו משתדלים לחדש את הקשרים בין הילד והמשפחה. ואם קל הדבר לגבי הילד, שהמשפחה רואה אותו כילד סומה, קשה פי כמה לגבי המשפחה שלמעמים אינה רוצה אפילו להכיר בו כילד שלה. גם אם מכניסים את הילד במוסד ונוחנים לו את התנאים הטובים ביותר, הוא בכל זאת מרגיש את הצורך בקשרים עם משפחתו, ואף על פי שיש והורים מפיחסים ביחס אכזרי כלפי הילד, רוצה האחרון לראות את הוריו.

אשר לבעיית התעסוקה. אחד החסרונות של ילדים אלה הוא ה-ס-ר-א-פ-ט-ו-ח-ם-ל-ה-ת-ר-כ-ו-ו-ל-ה-ת-מ-י-ד-ו-כ-י-ה-י-ל-ד-ע-ס-ו-ק-כ-ל-כ-ך-ב-ב-ע-י-ו-ת-ה-פ-נ-י-מ-י-ו-ת-ש-ל-ו-, שאינו יכול להתרכז במשהו שנמצא מחוצה לו. ע"י יצירת הסביבה המיוחדת אנו משתדלים לספק בו יחס למקצוע ויחס לעבודה, שהוא יחס לגמרי אחר, אבל ברור לנו שאנו צריכים לתת לו אפשרות מספיקה לתעסוקה. אנו רוצים להקנות לו מקצוע, בכדי שעם צאתו מהמוסד יוכל להתחיל בחיים עצמאיים. אנו צריכים להקנות לו את האפשרות הטכנית לעבוד במקצוע מסויים, ואנו עושים כעת מאמצים גדולים בכדי להרחיב מסגרת התעסוקה במידה האפשרית.

ברור, שכל הדברים האלה כרוכים בקשיים גדולים - קשיים טכניים וקשיים אחרים - ואף כי לגבי מטרדי הממשלה, באופן כללי, הקימוצים מוצדקים, לגבי היחס למוסדות שלנו אנו רואים אותם כבלתי מוצדקים בהחלט. כי מוסדותינו הם מוסדות מיוחדים, ושגיאה היא להעביר קו חוסף בין מוסדות רגילים ומוסדות מיוחדים, אשר לגבם הגישה צריכה להיות אחרת. בטוח זה נתקלנו במצב שאנו רואים אותו כעצוב ובלתי צודק. תוך כדי זה שקשה להשיג את העובדים המתאימים, מתוך סיבות טונות, היחה התחלפות גדולה של עובדים במוסדות ואם יצאו כך וכך עובדיה לא יכולנו לקבל אחרים במקומם. עקב זה ישנה קבוצת עובדים שאינה מקבלת כלל משכורת, כי לפנינו עמדה הברירה: או לסגור את המוסד או לקבל עובדים חדשים, וברור שבחנאים אלה, בהם אנו דורשים מהעובדים מסירות ללא גבול, גישה מיוחדת לעבודה ואידאליזם - אין להשאיר עובדים 6 חדשים

גב' הוטנר: כסיכום ברצוני לציין, שלדעתי, בכדי שהם-
 מטילה תוכל לקיים את המוסדות הסגורים,
 יש הכרח לשנות מהנוהג המקובל לגבי המוסדות שלנו ולהתאימו לצורך הגדול
 ולמטרה הנעלה שהמוסדות האלה משרתים למען יקום הנוער, אשר לו לא היה
 נכנס למוסדותינו, היה נכלא בבתי סוהר והיה עולה הרבה יותר למדינה
 מכל הבחינות. ישנו הכרח מיוחד ליצור נוהג מיוחד, תפיסה מיוחדת ויחס
 מיוחד לגבי מוסדות אלה.

היו"ר א. אלטמן: לפני שנשמע סקירת הד"ר אפרת, ברצוני למסור
 לידיעת החברים שלא השתתפו אתמול בסיוור,
 כי הועדה בקרה בכמה מוסדות בלווית המטפלים בדבר מטעם משרד הסעד. בקבנו
 במוסד "גסטד", ע"י כפר סבא, במוסד "עוגן", ע"י כפר רשף, ובבית הנוער,
 בעין זורח ובאחד המטבחים להזנת ילדים. הסיוור נתן לנו תמונה מסויימת
 לגבי מצב המוסדות וגם שמענו הסברות מפי הנוגעים בדבר.

כעת, אם ישנן אי אלו שאלות או הערות מצד
 חברי הועדה, אנקש להעלותן ואח"כ נשמע את התשובות של המטפלים בדבר.

ד. נצר: אני מרשה לעצמי לציין בפני כל הנוכחים
 את קודת דוחנו על כך שניתנה לנו האפשרות
 לבקר בכמה מוסדות מסוג זה. כל פעם כאשר אנו מבקרים אנו נוכחים לדעת
 שאין דומה הראייה לשיטתה. ואם אנו רוצים לדעת יותר פרטים בכדי ליישם
 על היקף העבודה - יש להדנות בסיוורים כגון אלה. אשר לסיוור שנערך אתמול,
 אחרי שראינו מה שראינו, ישנן שאלות שבידרתי אותן אתמול ויש כאלה שהנחתי
 בכוונה לברר אותן ליד שולחן זה.

ברצוני לציין שהמשרד הצליח לפנין ולקשר
 חבר עובדים לעבודה זו, ואנו יודעים שאין זה דבר קל ביותר. ובודאי הישג
 זה יש לזקוף לזכותם של המטפלים באופן מרכזי בשאלה זו, שידעו לגייס,
 למצוא ולשמור עליהם וזהו אחד הנכסים היקרים שיש לשמור עליו.

ברצוני לשאול מספר שאלות:

א. כמה ילדים עזובים ישנם, לפי אומדנה של משרד הסעד, אשר טרם סודרו
 מחוסר מקום?

ב. מהן התוצאות של החזקת הילדים במוסדות; לאחר כמה זמן שהם נמצאים
 במוסד פעולתכם נוסאת פרי? האם ישנן תוצאות חיוביות ובאיזה מידה? האם
 אנו משיגים שיקום חברתי והאם הנערים חוזרים לעבודה ולחברה?

ג. שמעתי אתמול שחלק מהם מסייך לחיות בקיבוצים; מהי יתרונות התערותם
 בחברה ואיך מתקבלים בחברה?

ד. הבעיה הרצינית ביותר היא, כמובן, שאלת התקציב; לפי המספרים ששמענו
 אתמול על כל 2 ילדים צריך לעבוד עובד אחד וזהו מצב נורמאלי - למרות
 שיש החושבים שזה מעט. אם כן, מהן האפשרויות התקציביות שלנו ולקראת מה
 אנו יכולים לשאוף?

ה. האם נעשתה פעולה, מצד משרד הסעד, לענין גופים או אישים ציבוריים
 ביטח זה?

ו. האם ישנן תוצאות חיוביות לפעולה הפרופילקטית (מונעת) בקשר למלחמה
 בעזובה פהן הסיכויים בענין זה? האם נעשתה פעולה על מנת לפתח את העבודה
 המונעת, לאור דווקא מצד משרדים מסלתיים, אלא גם מצד גופים ציבוריים?

אשר לעצם הביקור שנערך אתמול. אתחיל במוסד
 הקשה ביותר באופן אנביקטיבי - המוסד לילדים ופקטיביים, רוחמה הנקרא
 בג' רגון שלנו "גסטד". בדמה לי, שזהו מוסד רפואי יותר מאשר מוסד חינוכי;
 אם נכונה הנחה זו, למה משרד הסעד צריך לקבל על עצמו מוסד זה ולהחזיק
 חולי רוח - אם כי זו היא בעיה סוציאלית חשובה מאד? אינני יודע אם
 המציאות מחייבת את משרד הסעד להחזיק מוסד זה.

אשר למוסד "עוגן", ברצוני לדעת מהן
 האפשרויות לשיפורו? לפי התרשמותי הראשונה, המוסד הזה דורש שיכלולים
 טכניים רבים, כי למעשה הוא סין בית מעצר לצעירים ואם אנו רוצים להפוך

ד. נצד:

אותו לבית חינוך - עלינו להכניס שיכלולים גדולים. אם כי ראינו גם נערים העוסקים בעבודה - אני אהיה האחרונה איד תזלזל בכך - אבל בכל זאת מוסד זה דורש עוד שיפורים גדולים, וצריך היה לראות את הקנאה של מנהל המוסד כאשר בקרנו יחד אתו ב"בית הנערה". שהרי, "בית הנערה" עושה רושם טוב מאד לפי צורתו החיצונית, ואם כי אצנני מילה את עצמי שאחרי בקרו קצר כזה הספקנו לעמוד על כל הבעיות, מה גם שיש ליסון בערות העומדות על סף העזובה או כבר עזובות, אבל זהו מוסד שיכול ליצור אווירת בית ואווירת אהבה. הייתי רוצה לנסוע מה דורשים מאתנו, מה אנו יכולים לעשות ולתקן בכדי להפוך את המוסדות לעבריינים צעירים למוסדות חינוך, מתוך זה שאני רואה שאלה הם מוסדות מוכרחים להיות בטפולו של משרד הסעד, ונדמה לי שהם המוסדות אשר משרד העוסק בעבודה סוציאלית צריך לטפל בהם. בענין זה, ובעיקר בקשר לעזרתנו הדרושה, הייתי רוצה לנסוע יותר פרטים.

ברצוני להעלות עוד שאלה: מהו הקשר

בין השופט וקצין המבחן? אמנם, לא מסייעים על שופט בקשר למידת הענס, אבל הרי שהילד נכנס למוסד מתוך זה שקבל ענין מספטי והוא יודע זאת; הוא יודע שאיננו נמצא במוסד מרצונו הטוב וצם לא מתוך זה שמיטהו סידר אותו במוסד חינוכי, וזה, כמובן, מטביע חותמו על האווירה במוסד. הייתי רוצה לנסוע בנידון זה.

האם יונה איזו דרך על מנת לראות בסו

עינינו את המוסד בכפר עבודה שהוא מוסד יותר רותיק, יש לו מסורת מסוימת, והוא עורר לא פעם פעולות ציבוריות. הזכירו פה את שמו של ד"ר אייזמן, ההתרסות היא חיונית מאד ורצוי לראות את עבודתו.

בסוף אני רוצה לעודר עוד שאלה בקשר לכח

הקליטה של המוסדות. לדוגמה: בית המספס איננו יכול להתחשב בכך אם יש מקום או אין מקום לילדים נוספים; איך נוהגים במקרים כאשר ילד מקבל פסק-דין הקובע הכנסתו במוסד ואין מקום במוסד מתאים לו? לפני שנה נערך סיור בבתי הסדר וסם נתגלו הרבה ילדים. הייתי רוצה לדעת האם מצב זה נמשך גם עכשיו, ובמידה שהילדים לא נקלטו ובמצאים בבתי סוהר, האם קיים קשר בין עובדיכם לבין עובדי בית הסוהר?

ה. כפרית:

אני מצטרפת בהחלט להערתה של חה"כ נצד לגבי הצורך בשיפורים. ההתרסות מהמוסדות, עם כל הראיה הבלתי אמצעית של החלק החסור בחיינו בארץ, היה בזה הרבה מן העודד שישנן פינות כאלה בהם עובדים מיטב הכוחות החלוציים שלנו. כי אם הייתה פעם ההגדרה של חלוציות כהלכה לכפר, למקום נדח, הרי אתמול באתי למסקנה שיש הרבה נטמות שוממות בתוכנו שבהם העבודה הרבה יותר חסורה בכדי להפרותם, וגם יותר קשה, מאשר האדמה השוממה ביותר. אתמול הייתה לי ההרגשה שמה שעשיתי עד עכשיו הוא כאפס כנגד אותה גב' פייטר או סר זילבר, אשר עושים את מלאכתם במסירות ואהבה.

הציבור לנו איננו מכיר את הבעיה הזו

במידה מספיקה, ועם כל היחס הרציני לשאלה זו קשה לחדור לעומק הבנתו שיש למשרד הסעד ולטיטת עבודתו, אך יש הרבה מה לעשות בוועדת היעילות הממשלתית - להדגיש את הצד ההומני, האנושי, ההכרח החיוני של פאולות אלו, ויש לענין יותר את הכנסת בסאולות אלו - האנשים אשר צביכים לקבוע ולהכריע בעניינים אלה.

אשר לשאלת התקציב; ברצוני לחזור על

בקשתי שהבאתי אותה גם בישיבה הקודמת - להמציא לנו הצעת תקציב מינימאלית וראלית אשר מוכרחה להתקבל על הדעת - גם אם יהיו קשיים גדולים בקבלתה.

אשר לשאלת התיאום בין המשרדים השונים;

נכון הדגישו גב' הוטנר וגב' בלוך שהספול בילדים אלה הוא חינוך מיוחד וזה איננו יכול להיות אך ורק במסגרת משרד החינוך, כי פה הבטיט הוא אחר והכל שונה - ישנן בעיות סוציאליות כאלה שמוכרחות להיות בטפולו של משרד הסעד. אולם הכוונה של צימצום הפעולה היא לטנוע כפילות וליעל את העבודה, והייתי רוצה לנסוע את דעתכם בדבר הדעה הרווחת שאלק מהמוסדות של משרד הסעד יש להעביר למשרד החינוך, וסוגים מסוימים - למשרד הבריאות. כישיתה הקודמת קשת דיברנו על כך ואנו רוצים לנסוע חוות דעתכם - מהו הגיר צריך להיאר ומה אנחנו, כחברי ועדת השירותים, יכולים לעשות, בכדי לשכנע ולהשפיע.

ס. כפולת: הרגישתי היא, שאנו יכולים, וחייבים לעזור, יותר עמוק בבעיות אלה נוחות את ההרגשה של אחיות עצום סבלנו על עצמנו ואנו מבקשים את עזרתכם - כיצד להעלות את הבעיה מבחינה תקציבית ובכלל.

זהו מוסד אנוכי כיצד לקיים לתת את הרמה אותה מדינה יכולה להגיע אליה, אבל כל עוד שלא קיים חוק לתמיכה לילדים אלה, והיא אי אפשר להניח אותם להתגלגל במקומות זרבים, לפעמים ביהדותם, מבלי לאכזר אותם תחת גג ולהעניק להם קצת משימת החיים אשר ילדים אלה אינם יכולים לקבל. אבל אם מצד שני ילד צריך לעלות אלף ל"ל לטובה, הרי זו בעיה חמורה מאד. אינני יודעת מה יכולות להיות התוצאות המעשיות, אבל צריך לתת את דעתנו מפני שאנו יודעים לזוהי בעיה חמורה למשפחה. הייתי רוצה לדעת איך אנשי המסד מתארים לעצמם הגלמת התביעה שאנו חייבים לתת תרומה עליה וסאי אפשר להתעלם מטובה מסציאות שלנו.

הי"ר א. אלטמן:

נשאלו מספר שאלות ואני מקווה שבקבל תשובה עליהן; בשאלה האלה מהו המספר המדויק של הילדים והנוער אשר נמצאים במוסדות סגורים כיום ומהו המספר שבמצא מחוץ למוסדות, ושלאי דעתכם צריך לטפל בהם, וזה דרוש בסביל זה. בטלים אחרות: באיזה מידה המוסדות הקיימים יכולים לקלוט ילדים נוספים, בתנאי שיעשו תקציבים לחיובם, או שהמוסדות הקיימים אינם יכולים לקלוט יותר ילדים צורך במוסדות חדשים. הייתי רוצה לדעתמה אפשר לעשות בנידון זה וכמה זה יעלה.

אנו יודעים שאם מתלבטים בקשר לכל הבעיות האלה; במידה שהבעיות האלה הן יותר קונקרטיות ומוגדרות ואתם חושבים שזה לא ענין לוויכוח, אלא שישנה אפשרות לפתור אותן ולהתגבר עליהן, כדאי שאנו נשמע גם על הבעיות האלה, בצורה סוגרת, בכדי לדעת איך לפתור אותן.

בבקורנו במוסדות של עבריינים צעירים ראינו שבעיקר החומר הזה בא מחלק אחד של האוכלוסייה שלנו - סעודת המזרח. בטאלנו שאיזה מקומות הם ילדים אלה, האם הם בני העליה החדשה, התרומה היתה שהרוב המכריע אינו נובע מהעליה החדשה, אלא מתוך ילדי הארץ. הטפול במוסדות אלה, בחומר שמגיע והחומר שכבר הגיע, הוא הרבה יותר מעציב, הרבה יותר קשה ועולה הרבה מאד כסף. היאלה היא, האם אי אפשר - ובאיזה מידה אפשר - בפחות כספים לאתרכז בפעולה הטובעת בכדי שהילד לא יגיע למצב שהוא הגיע. במוסדות אחדים אמרו לנו, שכעבור שנה או שנתיים חלם גדול של הילדים בכל זאת מגיע לשלב של תיקון והוא יכול לחזור, בצורה זו או אחרת, לחיים נורמאליים, אבל ראינו מוסד אחד שהתיקון הוא עד לבואו של הסייח ולא נכון כפי שחבריהם צוינו שילד עולה אלף לירות לינה; הוא עולה מינימום 20 אלף ל"י, מפני שהוא יושב בכוס וצריך ליבת בועד סוף חייך. זהו ענין מאד עגום ובמידה שאפשר למנוע זאת - ישנם הרבה דרכים לכך ואולי אלה שטטפלים בזה יש להם חומר סוציאלי שונה בשאלה זו - צריך למנוע, והפעולה הטובעת כאן היא חיובה מאד. ישנן כל מיני אפשרויות של מניעה - מניעה בעזרת חוק או בלל חוק - אבל העיקר הוא, למנוע הולדת ילדים כאלה.

ב. כצנלסון:

איך אפשר למנוע זאת?

הי"ר א. אלטמן:

אינני אוסר איך, אבל צריכה להיעשות איזה פעולה בכדי למנוע, ככל האפשר, הולדת ילדים כאלה.

חוק מזה יש להשקיע מחיבה, מה לעשות עם החומר הזה; אם טטפלים בחומר שאפשר לקדם ולתקן אותו - זוהי שאלה אחת, אבל אם אי אפשר לתקן אותו - ששתדלים להקל במידת מה ולא יותר. השאלה היא, שאם כבר להשקיע בזה כספים, לכל הפחות שתהיינה איזה תוצאות מדעיות. הכוונה היא להעמיד מוסד זה לרשות הפקולטה לדפואה של האוניברסיט וזה יהיה חומר למחקר, בדיקות ולימוד - דבר חשוב מאד.

היו"ר א. אלטמן:

יטעתי אתמול על מוסד שכמעט נהרס לפני זמן מה, מפני שהטפול בו לא היה כסודר. לפי דעתי, אנשים בלתי מתאימים במוסדות חינוך יכולים גם לקלקל ילדים נורמאליים, מה גם שפה היאלה היא יותר עדינה והחומר יותר עדין. סתם למסור את הטפול לאיש שאינו מתאים - זה בודאי לא פתרון. אני בטוח יבעולם הגדול ישנם כוחות מתאימים יותר, בעלי הכירה יותר גדולה שאשר יש לאנשינו, וצריך בדיוק כמו שדואגים להביא מוסחים לטיים או למחצבים - צריך גם לדאוג לאימפורט של כוחות הדרכה מוכשרים. אני חושב שבטוח זה עובדים גם הרבה יהודים ונדמה לי שלהם יש הרבה מוסדות טובים זה. אינני חושב שמן הנמנע הוא למסוך, אם באופן קבוע או לתקופה מסויימת, עובדים מקצועיים טאטריקה ולא מן הנמנע שדבר זה, למרות שבאופן רגיל צריך לעלות יותר מאשר אם נעסיק עובדים מקופצים, יעלה פחות, כי את ההפרט יהיה אפשרי לכסות בעזרת מוסדות חו"ל שישלחו אנשים על חיבונם לעבוד סנה או שנתיים בארץ. לשאלה זו, לדעתי, צריך להקדיש תשומת לב מיוחדת, כי באופן כזה גם נכחיר אנשים בטקומות יוניים, ובחטבון סופי, לדעתי, זה יעלה בזול יותר.

בדצוני להגיד כמה טלים בקטר לבעית

הפרטות ביחס למוסדות הסגורים של משרד הסעד. בדרך כלל הלסטות בארץ מאד ספותחת - אפילו מפרסמים דברים לאינם קיימים כלל - אך לגבי מוסדות אלה הבעיה היא רצינית מאד וגם קונקרטיה - המוסדות והטפול אלה אינם דברים תאורטיים ואני מתפלא מדוע לא עושים שום דבר ביטה זה. צריך להביא לידיעת הציבור את כל העבודה הזו, או ע"י זה שישתהו יעסוק במיוחד בפרטות או ע"י זה שמזכירים פגילות עם עתונאים, עורכים סידורים אתם וכו'. אני בטוח ילו השתתפו אתמול בסידור עתונאים, היו מופיעות בעתונים סקירות בקטר לכך והציבור היה יודע על זה. זה טוב לא רק שהציבור ידע כי נעשית פעולה, אלא קודם כל להעלות את הבעיה עצמה. כיום בארץ הרבה אנשים חושבים את עצמם לבלתי מאושרים ולו הנוער ואלפי ההורים היו מסתכלים בתמונה המחרידה שראינו אתמול במוסד "גסטד" - היו חושבים את עצמם למאושרים. אך דבר זה חשוב מאד גם מבחינה אחרת - בכל העולם לא הסמסלה, אפילו במדינה עשירה, היא הנוסאת העיקרית בעול הכספי של הפעולה הסוציאלית, אלא המאמץ הכספי העיקרי נעשה ע"י הציבור. אני חושב שהפירטות אשר תינתן לציבור במידה יותר רחבה היתה יכולה לגרום לפטרונות רבה יותר רחבה של הציבור ומוסדות ציבוריים בכדי לדאוג למוסדות אלה. כאן, לדעתי, המדובר הוא לא רק במוסדות ציבוריים ארציים, אלא גם במוסדות חו"ל. ישנם מוסדות עשירים בעולם אשר עלינו לגייסם מבלי שזה יפגע במאמצים הכספיים של המדינה.

ה' בר סלע:

אתחיל מן השאלות שנשאלו בסוף - שאלת האינפ. מכל מה שאני יודע, ומתוך עבודתי, נוכחתי לדעתי שאמנם צד זה הוא מוזנח מאד במשרד הסעד. חסרת האווירה הציבורית הדרויה, הציבור אינו יודע על בעיות אלה ולא רק הציבור הרחב אלא גם הציבור אשר מטבעו היה צריך לדעת. קודם כל: לאנשים העוסקים בפעולה זו יש צורך באווירה ציבורית בשביל העבודה עצמה. הציבור חושב שמשרד הסעד מטפל בחלוקת דמי צדקה בלבד ומתוך הנחה זו, כאשר נודע לו שיטנו מפעל כזה וכזה, הוא אומר שזה לא צריך למשרד הסעד.

בליבההיתה במשרד ראש המסלה עם

מוסחים מחו"ל עוררתי את הבעיה הזו ובקשתי המלצה ליחס ליבראלי בקטר למט הכנסה לגבי תרומות המוקדשות למפעלים כאלה. במדינת קיים, אמנם, חוק המסחר 200 ל"י סמס הכנסה, אבל כל מה שכלול ב-200 ל"י אלה - סמי קופות חולים, סמי הסתדרות וכו' - בדרך כלל עולה בעצמו על סכום זה. יוצא, שאין אדם מקבל כל הנחה אילו היה בא ואומר שמתוך העסקים שלו הוא תורם תרומה. אני חושב שהמצב בארץ מסתנה, ישנם אנשים בעלי יכולת, ואילו היינו מוצאים את הגישה הנכונה מתוך יחס ליבראלי לענין, היינו יכולים לגייס אמצעים בארץ.

אני תנמך בהצעה ביחס לפרטות ואינפורמציה על פאולמנו, וחבל שבעת הסידור שנערך אתמול לא נקראו עתונאים אשר היו מעוררים את הענין ומעלים את הבעיות.

כשמדברים על המוסדות הסגורים, סלע:

צריך להפריד בין המוסדות הפועלים במוסחים יוניים. בנוגע למוסד "גסטד" מתעוררת השאלה: האם הוא צריך להיות במסגרת משרד הסעד או משרד הבריאות?

אני חושב, שאלה אשר דאגו את המוסד הבינו, כי זה לא בית חולים ובראיו אינו עוסק רופא, אלא הבעיה היא באמת כפי שאנו ניגשים אליה - אך דק מבחינה סוציאלית. הבעיות לעורר אותן היו ר' אנו לא נפתור אותן; יש דק דבר מעי אחד - שמוך פעולה עם האוניברסיטה, זוהי הצעה נכונה וצריך להגשים אותה. טוב, הרוב המקרים של עבריינים צעירים באים מקרב היכבות העניות, מפני שעצם טציאותו של הילד מהווה בעיה למשפחה, ולא דק מתוך רחמנות אנו מעבירים את הילדים ונותנים להם תנאים אנושיים, אלא שע"י כך אנו פותרים בעית המשפחה, מפני שילד כזה במשפחה דורש ספול מיוחד ומכנים דזורגאניזציה בכל החיים. אם אנו ניתן 20 - 30 ל"י למשפחה, וזה יהיה יותר זול, אנו לא נפתור את הבעיה הסוציאלית של המשפחה. מסוט כך יש, במקרים כאלה, הכרח להעביר את הילד למוסד, אבל אינני אומר שבכל מקרה ישנו הכרח כזה. אנו עשינו תוכנית בסביל שנת 54/55 ולפיה, אם היינו יכולים להכנס ילדים למוסדות שכבר רשומים בלשכות שלנו.

הדבר השני שאני רוצה לעמוד עליו, זה בנוגע למוסדות מהסוג החדש. כפי שהתבטאו חברים, אם היה מקום לאסוציאציה עם בית מעצר או בית סוהר זה מראה על ליקוי. מה שאנו מבקשים קודם בטח זה, זהו לגבי חבר העובדים; חברי הועדה יודעים כמה קשה לקבל עובדים לעבודה זו, ואסור שעל המוסדות שלנו יחול העיקרון של הקפאת המנגנון. ראשית כל ישנה בעיה של החלפת עובדים; אחרי שעובד יוצא, עד שאנו מקבלים חדש במקומו - ישנה פרוצדורה ארוכה מאד. לדעתי, אסור שאנו נעמוד בפני מצב כזה, מפני שישינו הכרח לעיות סלקציה בין העובדים. אנו מקבלים לפעמים עובדים שבהחלט אינם מתאימים, אלא יש צורך דחוף בעובד נוסף. אולם, אם מזדמן לנו אחרי חדש עובד יותר מתאים, אנו מפתחים לפטר את העובד הבלתי מתאים מחס שלא נוכל לקבל אחר במקומו. אנו מבקשים שחברי הועדה יסבירו למוסדות המטפלים המטפלים בדבר, שאין כאן ענין של רצון להחכות, אלא שישינו הכרח בחילופי עובדים בכדי למצוא את המתאימים. גם לא ייתכן שייווצר מצב כזה, לעובדים יושבים חדשים ואינם מקבלים שכר.

דובר כאן מתוך התרשמות קשה על העבריינות הצעירה, וברצוני להגיד לחברי הועדה שיש לנו שירות הקסור במסדרוננו ושהוא סקיף מספר הרבה יותר גדול; בכזוה היא לפעולה המונעת מקרי עבריינות, לא בצורה חריפה כפי שראינו במוסדות. פעולה זו מתחילה כאשר מתגלים אצל הילד סימני עזובה ראשוניים, הן בבית הספר והן במועדון, ואם הוא לא נמצא בבית הספר בודאי איננו יושב לקרוא ספרים או לכתוב, אלא מטייל ברחובות ורואה עולם מלא שמוך אותו. הספול המונע מתחיל על פי רוב עם יציאת הילד מבית הספר כאשר מקבלת אותו עובדת סוציאלית. אם אני רשאי לגלות סוד, הרי שגם את הספול המונע רצו להעביר ממסדרוננו וישנה כבר דעה שהיא צריך לעבור למסדר החינוך.

הה"כ נצר שאלה שאלה נכונה מאד: מה עושים במקרה שהופט פוסק להכניס את העברייני לבית מעצר, אולם אין מקום. בעצם, פה מתחיל הוויכוח ביננו ובין האוצר. אומרים לנו לא להרחיב ולא להגדיל את התקציב, אבל בינתיים, אחרי שמתקבל פסק-דין כזה, מביאים את הנער למוסד והטנהל סרוב לקבל אותו. פה מתחיל קונפליקט עם היופס אשר אומר שמסדר הטעד אינו בסדר. הבעיה הזו היא בעיה חמורה מאד ואנו יודעים שזה עולה ביוקר ואנו יודעים שהמדינה אינה יכולה לשאת בזה; כאן אנו באים להציע הצעות מעיות: להקים איזה פורום ציבורי לגבי העבריינות של הנוער. אני לא הספקתי לומר אפילו לחברי בעבודה שהזמנתי מחלקה למחקר אשר תחקור את הבעיה ותציע אח"כ הצעות מעיות - כיצד להילחם בעבריינות הצעירה. אין לי כל ספק שלא רק על מסדר הטעד אלא גם על המשפחה בלבד אינה יכולה לעמוד עבודה זו; זוהי שאלה של ארגונים מתנדבים, זוהי בעיה ציבורית כללית, וישנם אנשים בכל מקום המקדישים את עצמם לעבודה זו. אנו רוצים להקים סין פורום משותף לגבי המוסדות שכבר מטפלים ביטח זה, לצדף אנשי ציבור, ועל הפורום הזה להעמיד את הספול בקשר לעבריינות של הנוער.

אשר לשאלות בנוגע למספרים וכן לשאלות המקצועיות, על כך בודאי יענו חברי בעבודה.

היו"ר א. אלטמן: האם אי אפשר, לגבי הספול בעבריינות הצעירה, שמסדר הטעד ייהנה מחלק התקציב של כתי הסוהר והמסורה? אמנם מטפל בכך מסדר אחר, אבל בזמן שקובעים את התקציב בסביל פעולות ביטח זה, שחלק התקציב יוקדש לצרכים אלה במסגרת

ה' בר סלע:

כאשר אין כסף באיזה סדר - אז מעבירים את הענין לסדר הסעד, אבל כאשר סדר הסעד בא לשתף פעולה עם סדרים אחרים - התשובה היא שאין כסף.

ברצוננו לסיים בדבר שאיננו עומד בסדר היום: ענין הזנת הילדים, בענין זה חל שינוי, ולא כפי שמסרתי שבועות הועדה שינתה את דעתו והדעות נשארו שקולות. הבעיה הועברה לדיון בוועדת לבון וברוב מכריע, טלבד דעת, הוחלט להעביר את המפעל לסדר החינוך. אנו גדהמנו למטנה זה, לא מטעמים אמפריאליסטיים, אלא מיום שהמפעל הזה כמו שנתגלה עכשיו הוא בעל אופי סוציאלי מובהק. אם נגיע למצב שכל הילדים יקבלו ארוחות, אין לסדר הסעד כל ענין להיכנס לזה, אבל ברגע, כאשר בערך רבע מהילדים אוכלים בעיקר מבחינה סוציאלית וכל הארוחות ניתנות בעיקר מבחינה זו - לדעת, יש בהחלטה זו סיבה. אנשי ערערת על כך וחובבני שהדבר יובא לדיון בוועדת לבון שנית. בנידון זה אני מבקש את השפעת חברי הועדה למען לא תתקבל החלטה זו, כי אין כל ספק שהמפעל צריך להיות מרוכז בתחום סדר הסעד. אני, כמובן, מעדיף - ואסרתי זאת בוועדה - ריכוז המפעל, אפילו בידי סדר החינוך, מאשר פיצולו בין כמה סדרים, אבל נדמה לי, שגוהי שגיאה גדולה בהחלט להעביר מפעל, שהוא כולו סוציאלי, על שם סדר החינוך.

ס. כפרית:

מדוע רוצים להעביר את המפעל?

ה' בר סלע:

היה לבון אמנם מודה שהמפעל הוא כרגע סוציאלי, אבל סתוך ראייה סרחיקת לכת המפעל יצטרך להיות חינוכי והרסות המטפלת בכך נמצאת במסגרת סדר החינוך.

ד"ר אפרת:

המוסדות אשר נמצאים ברשותו של סדר הסעד מתחלקים ליבוי סוגים: מוסדות שהטפול בהם נעשה לפי חוקי אנוש ומוסדות בהם הטפול נעשה לפי החוק. מוסד כמו "גטור", למשל, שייך לסוג הראשון, והייתה אומד שההרגשה האנושית מחייבת אותנו לטפל בילדים אלה. הטפול במוסדות לילדים שלקו בשכלם ובגופם הנו תפקיד סוציאלי כללי של כל הצ'בור. במוסדות הלבו מתקבלים כל סוגי ילדים, גם מהמעמד הבינוני אלא שבגד תשלום סדוים, ז.א., מוסדות אלה סדרתים את כל הישוב בלי יוצא מן הכלל. ברצוננו להדגיש שמוסדות אלה אינם מוסדות רפואי; הועדה בקרה בכמה מהם ונוכחה לדעת שלא רופאים הם המטפלים בילדים אלה.

היאלה הרצינית אשר העוררה בקרב לטפול בילדים טטוג זה היתה, איך אפשר לקמץ בהוצאות של מוסדות אלה. ישנה בעם ילבו מנטימנטליות יהודית מיוחדת כלפי בעיות אלו, אבל למעשה היה אפשרי להכניס רבוליוציה בשטח זה ולהגיד ברוח, כי סוג ילדים אלה, שאין כל תקווה להציל אותם, לפי מצב המדע כיום, והם גם לא יחיו הרבה שנים, לילדים אלה צריך לתת את המינימום אשר דרוש להם. צריך להוריד קמת חייהם, אין צורך בבנינים מפוארים ונוכל למלא את תפקידנו האנושי כלפיהם בפרסונל יותר וקטן ומתאים ובהוצאות יותר קטנות.

מה שנוגע לסוג היבוי של ילדים, אלה שנותנים תקווה סדוים שאפשר להכשירם לגבי עבודה, כלומר, שיכולו לדאוג לעצמם פחות או יותר - כאן היאלה היא אחרת. בעולם המדע ישנם וויכוחים גדולים בנידון זה. אמנם, אין אנו יכולים לעשות בסיונות, אבל באצרות הברית, למשל, עושים בסיונות והגיעו למסקנות סדוים ואלו שמתדלים ללמוד מבנינים של אחרים. כאשר מדברים על נושא זה, יש להפריד בין ילדים אלה שהליקוי אצלם הוא ענין של תורשה ובין אלה שלקו בזמן הלידה או אחרי זה לרגל גורמים חיצוניים שונים. הטפול אצל ילדים שלקו באופן תורשתי הוא יותר קל מפני שישנו מצב קבוע אצל הילד ואנו יודעים בדיוק מהו. מאידך, הטפול אצל ילדים שלקו כתוצאה מפגיעה איזושהי - הרבה יותר מסובך. ברצוננו להדגיש כאן, שכל השאלות האלו נמצאות כעת בסיוט של בירורים ואולי מותר עכשיו לומר את הדברים שאמרה הסופרת פרל בוק, שיש לה גם כן ילדה לא מוצלחת, בת 20 וכשה, והיא אמרה להורים שמוסדות אלה הם מוסדות נסיון ויש להביט עליהם בעל אצדים חלוציים. אולי זוהי נחמה חלטה מאד להורים שטובלים, אבל למעשה אנו צריכים להביט על דבר זה באמת כך ובמסך הזמן עלינו לעשות סלקציה בלי רחמנות

ובלי סנטימנטליות יתר על המידה. אמנם, יש הרבה תפקידים רפואיים ואנו עומדים על בעיה זו - איך לעניין בקשר לכך מוסדות כמו "הדסה" או וויצו; לסיל: ילדים אפילפטיים, כל מיני ליקויי רוח, והיום כבר מתחילים לרפא מחלות כאלה ע"י ניתוחים מיוחדים. שמעתי על נסיל אחד שהצליח טוב מאד.

אשר לסוג הייני של ילדים, אשר החוק מחייב אותנו לספל בהם. הדבר הראשון שאנו צריכים לבקש הוא - למחוק את המוסג "ילד עברייני", מפני - לא קיים מוסג כזה. אם הילדים ילכו חיים בתנאים שהם חיים ועושים מעשים המוגדרים לפי החוק כמעשי עבירה, אל נסתכל עליהם כעל ילדים עבריינים. בארצות מתקדמות - למיל בארצות הסקנדינביות - קובעים, שכל עוד הילד נמצא במסגרת בית הספר אין לדבר על עבריינות. החוק ילכו קובע אחריות מגיל 9 ועד הנחה סטויימת באסרו לעד ציל 12 היופס צריך לקבוע אם הילד הבין או לא הצין את המעשה אשר עשה. אני אומר שילד בן 12 אינו יכול להבין, וגם ההבדלה שאוהבים לעשות בארץ בין ילד עברייני וילד עזוב - שהו דבר סלאכותי. כל ילד עזוב הוא חומר פוטנציאלי לעבריינות, לכן אי אפשר לקבול מהו מספר העבריינים אלא צריך לקבול מהו מספר הילדים העזובים. אני יכול להגיד לכם, כי מספרם הוא רב מאד ואף איס אינו יכול לתת מספר מדוייק. העבריינות מתחילה, לכאורה, כאשר מביא ילד לפני היופס, אבל חלק העבריינים מסוחררים עוד במסורה ובידי הסוטר נתונה ההכרעה אם להביא את הילד לפני היופס או לא. לאחר שהילד עומד בפני בית היופס וגם אחרי שהוא מודה בעשיית העבירה היופס אינו מוכרח לקבוע את העובדה הזו בכדי לא לגרום כאב לילד. לכן, גם המספרים שישנם בבית היופס לא יתנו לנו תמונה מדוייקת.

אשר לבעיית הפרסומת. בזמן האחרון התדלנו לפרסם כמה חוברות כדי שהצ'יבור יבין את הבעיות, אבל אני אינו מתלהב באופן מיוחד מפרסומת. אני אומר שמוסד לילדים דומה לבחורה צעירה; מוטב כילא מדברים עליה לא טוב ולא רע.

בפעולתנו בארץ עמדנו בפני שתי בעיות: בית מעצר ומוסדות לתיקון ילדים עבריינים. בית מעצר קיים אף ורק בירושלים וכל יתר המוסדות מסמלים מוסדות לתיקון עבריינים צעירים כאשר התחלנו להקים מוסדות אלה לא היה לנו נסיון בשטח זה. הנסיון באנגלי נכשל ולא נשאר שום מוסד מוזמן-ממילת המנדט. כאשר הרנגלים עזבו את הארץ היה איזה מוסד בסג'רה וברגע האחרון הפרדנו בין הערבים והיהודים והקימונו מוסד במחניים. כך שלא הייתה לנו כל מוסדות בארץ בענין זה. לי הזדמן בשנת 1937 לבקר באירפיה מוסדות מוטג זה, ראיתי הרבה מוסדות, אבל כאשר התחלנו להקים מוסדותנו לא היה לנו כל נסיון מעשי. כאשר הקימונו את המוסד בירושלים עלינו צעד נועז - אני הצעתי שהמוסד יהיה בית מעצר פתוח ויכל ילד יוכל לברוח. בהתחלה ברחו ילדים והתברר שהאמצעים האלה אינם מתאימים בעיקר לגבי נועד מגיל 15 והיינו צריכים דרישת בית היופס להקים את המוסד "עזבן" שבקרא מוסד נעול. בית היופס טען שאם כבר יולחים ילדים למוסד, אז צריכה איזה שמירה עליהם קבענו שביית המעצר הזה ישמש למקרים קשים, לנערים שפעם עמדו כבר בפני בית היופס ואנו רוצים להקים מוסד אחר שישמש למקרים קשים ביותר. כאשר אנו מקימים מוסד חדש, אמנם צריך ללמוד מניסיונם של אחרים, אבל תמיד יש להביא בחשבון ולתחשב במציאות הא"י. אנו צריכים להכיר את מציאותנו וקודם כל עלינו לדעת שאמצעים מצומצמים עומדים לרשותנו. אם חברי הועדה התעסקו בספרות הנוגעת לעזובה בגדאי יודעים שאת הנעיה הזו אנו רואים כעין מחלה, נניח: ילד מגמגם, מחלה אשר נחשבת טפול פסיכולוגי שיטתי. איפה שישנו נועד עזוב - ישנה גם עבריינות. מצלנו העזובה מתבטאת בעיקר בתנאי הייכון הגדועים. המציאות בארץ מלמדת אותנו כי רוב הילדים העזובים מסוחררים יפה בקיבוצים וקבוצות ולפי דעתי, הכפר הוא המקום האידיאלי לקליטת ילדים כאלה וגם מתוך כך שם ישנו חומר אנושי מתאים בעל גישה נכונה לילד ואנו לא צריכים ללמד את אנשי הכפר כיצד לקלוט עבריינים מתוקנים. לכן, בהליכה לכפר, אני רואה אחד הדברים החשובים ביותר לים מלחמה בעזובה,

אשר לכמה בעיות בקשר לעבודה הפנימית במוסדות. לפי דעתי, חדרים גדולים מאפשרים למדריך פקוח יותר יעלי, כלומר, הוא יוכל להיכנס לחדר גדול וימצא קל אמתלה לכך, כדי שהילדים לא יבינו שהוא נכנס לפקחם, מאיד אילו היה צריך להיכנס לחדר בו מתגוררים רק 3 או 4 ילדים.

ד"ר אפרת:

כמה מלים על בעיית התעטוקה.
 כידוע, מטתדלים להקים במוסדות כל מיני
 בתי מלאכה. בטח זה היתה לנו מלחמה קשה עם מדיכזי המוסדות ובקושי
 רב הצלחנו לטכנע אותם לעשות לבנים - עבודה אשר תיתן לילדים
 הרגשה שהם יוצרים ויחד עם זה שהם בונים את ביתם, ואם ילד מרגיש טובנה
 את ביתו - יהיה לו יחס אחר כלפיו והוא ירצה לשמור עליו. אנו מטתדלים
 ללמד את העובדים שלנו מהו תפקידם. אחד מהמנהלים במוסד מפורסם באנגליה
 אמר: אם מליצים על מורה מנוסה למוסד כזה - אל תקבל אותו, ואם אומדים
 שהאיט אינו בטוח בעצמו - אתה יכול לנסות אותו.

כאן הייתי רוצה לבקש שבטתדל לבנות את
 המוסדות שלנו באופן שיהיו מתאימים למטרתם. בטתדל להוריד את הסטנדרט
 שלהם, מפני שזה בכל זאת על חשבון הציבור. כמובן, ישנן סאלות שלא
 נוכל לוותר עליהן, נניח בקשר לטספר העובדים, אבל בטטחים אחרים
 אנו סוכרחים לקמץ.

אם טואלים מפני מהי מידת נסיוננו, הייתי
 אומר. שהנסיון הוא קטן מאד ואי אפשר לטפוט לפי זה. בכל אופן,
 כל פעם כשאנו עוטים סגיאה מטתדלים לתקן אותה. כעת נפתח קורס בבית
 המעצר בקשר להגדרת תפקידו של כל עובד ועובד. התחלנו לעבד תקנות
 חדשות בקשר לעבריינים צעירים, ואם אתם טעונינים אוכל למסור לכם
 אותן בכדי שתראו שהטתדלנו להתאימן לתנאים ולצרכים המיוחדים שלנו.
 לפי התקנות הקיימות, אם הסופט פסק פסק דין מטוילים, הילד צריך להישאר
 כל התקופה במוסד שהסופט קבע. אולם, לפעמים אין צורך כזה, כי הילד
 חוזר למוטב. לפי הצעתנו יוקם גוף בקשר לסיפור ילדים קודם זמנם,
 מפני שפסק הדין של הסופט הוא יותר מדי יבט כמובן זה. כן הצענו
 בתקנות אלה להקים גוף מיוחד ע"י כל מוסד ומוסד וליצור איזה ביקורת
 ציבורית בקשר לפעולת המוסד.

כאן הזכרו טבי דברים, אמנם מתנגדים
 אחד לטני אבל בכל זאת כדאי לעמוד עליהם - ענין המטטרה והטפול
 בעבריינים צעירים. ברצוני להגיד כי הטפול בילדים אלה נעשה ברזח
 הפוכה לגטרי מאסר רזח המטטרה. היה מקובל בארץ, בזמן השלטון המנדטורי
 ולפני הקטת המחלקה הסוציאלית, שהמוסדות לתיקון עבריינים צעירים צריכים
 להיות בידי המטטרה. אך המחלקה הסוציאלית הוקמה דווקא בשם להדגיש
 שזה איבנו תפקיד מטטרת. אולם ישנה גם סיבה אחרת: אסיר מבוגר עולה
 פי כמה מאסר ילד. על כל אסיר אחד ישנו עובד אחד ובמוסדותינו, בערך,
 על 3 - 4 ילדים עובד עובד אחד. בהתחלת פעולתנו היתה לי גישה אחרת -
 אמרתי, שהיה רצוי לו יכולנו להקים אגודות ע"י כל מוסד ומוסד, לשתף
 בעבודה זו אנטי ציבור שזהו מעין הובי שלהם והמטטלה חטלה. אני טוען
 טילדים אלה זקוקים לטפול מיוחד יותר מאסר טפול אדמיניטטראטיבי -
 ביורוקראטי. תוכנית זו לא נתבטטה מפני שהיו טיקולים אחרים אשר
 הצדיקו את הדרך בה הלכנו.

אשר לפעולה המונעת. אין ספק שהעבודה
 המונעת היא היא התפקיד הראשוני שלנו. בהזדמנות זו אני רוצה להגיד,
 שהפעולה המונעת מתחילה כבר אצל התינוק, ז.א. בגיל רך ביותר, ולדעת
 הפעולה המונעת דרושה בעיקר בגלל תנאי הטביבה הלא בריאה.

בטאלה טאלה על הקשר בין קצין המבחן
 והסופט. כמובן, ישנו קשר ביניהם, אבל זה אינו אומר טסופט לא יחליט
 להכניס ילד במוסד מבלי להתיעץ עם קצין המבחן. ישנם מקרים כאשר
 סופטים באופן הפגנתי מדגיטים טאין מקום במוסדות ובמקרים קטים
 מטחרים ילד כדי לעורר דעת הקהל טאין לנו מוסדות בכמות מטטיקה.

גב' הוטנר:

יש כאן לצאין, כי בדרך כלל הסופט מתענין
 מאד אחרי מתן פסק-דינו בהתפתחות הילד.
 סיפר לי אתמול סר רייטן שהוא בילה יום שלם בכפר העבודה והתפלא לדמות
 אצל אותם הילדים שחשב אותם כמעט ללא ניתנים לתקנה, התפתחות והתקדמות
 גדולה. בדוגמה זו ברצוני להגיד שיטנו קשר בין הסופט והמוסדות.

דובר כאן הרבה על פרסומט. אני רוצה להגיד
 שגם יחס העתונאים מותנה בדברים צדדיים טובים - התפיסה הפלגתית,
 למשל, כל משרד חוטב, כאילו, טדבראם אלה נוגעים לו וזה טונע את הגיטה
 האוניקטיבית לענין. אנו נתקלנו בכמה מקרים טעתונאים פרסמו את ההפך,

ומתוך גישה אחרת לגמרי, מסום שהם
הושפעו מגורם מסויים.

גב' הוטנר:

אשר לשאלת התקציב, כדאי שנקבל את החומר
שהמסדר הכיין, כדי שחברי הועדה יעברו עליו.

היו"ר א. אלטמן:

אנו מודים לאורחים הנכבדים על האינפורמציה
שנתנו לנו, ואנו ניקח כל זה בחשבון כאשר נסכם בשאלה הנדונה. תודה
רבה לכולם!

ה' קרמר:

ברצוני להעלות בפני הועדה ענין הזנת הילדים.
כפי שידוע לכם כבר אולי, ועדת לבון החליטה,
ללא הכנה מספיקה לדעתי, להעביר מפעל זה למסדר החינוך. אני חושב
שהועדה צריכה לדעת על המצב ושהדבר ייעשה על אחריות ציבורית -
על אחריותה של ועדת הסירותים הציבוריים.

היו"ר א. אלטמן:

ישנן שתי שאלות. אשר לשאלת התקציב, אני
מקווה שהיות ובטובע הבא, כפי הנראה,
תונח הצעת התקציב על שולחן הכנסת והחומר יהיה ממילא בידנו, אז נוכל
לדון בשאלה זו.

הבעיה הסניה היא בנוגע להחלטה הסופית
שנתקבלה בדבר העברת מפעל הזנת הילדים למסדר החינוך. אם חברי הועדה
חושבים שיש טעם לדון על כך - אפשר לדון, אבל לפי דעתי, על חלוקת
התפקידים בין מסרדי המטטלה דנה המטטלה עצמה ואנו דנים רק בשאלות
הנמצאות בסמכותו של מסרד זה או אחר, ואינני חושב שאנו, בתור ועדה,
יכולים לשבת ולברר מה שייך ומה לא שייך למסדר הסעד.

ד. נצר:

לפי דעתי, אנו, כועדת הסירותים הציבוריים,
צריכים לדעת באיזו צורה תובטח הזנת
הילדים. אני חושבת שיש מקום בועדה זו לטמוע פרטים על כך.

היו"ר א. אלטמן:

היות וחברי הועדה מתעניינים בשאלה זו,
והיות והעניין הוא דחוף, אני מציע שנקבע
ועדת מטנה קטנה ונטייל עליה לבו במגע עם כל הגורמים הנוגעים בדבר,
על מנת לברר את השאלה. לאחר הבירור, תביא לפנינו ועדת המטנה סקירה
על המצב.

אני מציע שחברות הכנסת כצנלמן וכפרית

תטפלנה בבעיה זו.

ההצעה נתקבלה.

הוחלט: לקיים בישיבה הבאה דיון בשאלת
מפעל הזנת הילדים.
הישיבה הבאה תתקיים ביום ג'
ט"ז באדר תשי"ג - 3.3.53,
בשעה 19.00.

הישיבה ננעלה בשעה 11.15